

Դանի որ նոր կենդեցի մը չի նկատու
զատաժարք թաւու ու պարտաւոր եր մո-
ղովու թղթին մէջ, զով կը քոթ թաւանու-
թեան մը գործի սկսուեցաւ և Ընդհ. Ժողով զուարթուելով յատուկ յանձնա-
խումար մը կարգուեցաւ 21 նոյեմբերէ
Սոյն յանձնախումարն այլ երկուքի բաժ-
նուելով կարգուեցան շինութեան և շնու-
զանակարութեան մասնախումարեր։ Ենթու-
թեան մասնախումարը յարաբերութեան մէջ
մասա նորակ շէնք շարտարապետ Պ. Դ.
Գոնտանաճիկի կեպ, վկայեալ Պոլսոյ Դե-
զարուեանցի վարժարանէն, որուն պատ-
րաստած նախակական յասակագիծերուն վրայ
որոշուեցաւ գործին լիովնարար պատրաստ-
աւութեան իրեն յանձնելու։ Կ'ըսուի թէ
շինուելիք կենդեցին 18—20 հազար տո-
լարի գնահատուած է։

Սուօջը սրտի լսեցինք որ մեր ամերիա-
քանութեան մանթոք ոգին պահելի մը ինք-
զինքը ըսոյ ուրջ սկսած է ժողովներուն
մէջ, թայց ուրջանախ է որ ի վերջոյ
համաձայնութեան զբաղանջ է և զործ-
նակեան քաղեր աւելորդ նամար հակառ-
նակութիւն է բոցուած։

Հայկական զարթոյ շունկնք այժմ քաճի
որ այրեանի տեղ կարելի չեղաւ ուրիշ
մը ճարելու հոգարարութեան վրայ պարտք
կ'աճարանայ այս մասին, մի՞ գուցէ շէն-
սերէն զպարզը իր պայտանավարութեան
տրով դաշտի գոյու թիւն ունենալէ յորուն
բաւ ամենայնի, օգտակար կ'անդերեսան
ներկայ պայտանաները, Հովիւ և սար-
կաւար։

Սկիզբեցու և զարթոյն պատահած այս
անակնկալ զգիշարութեանները մեծ ազդե-
ցիլատեցին հոգարար Հովիւ Տ. Վարդան մ.
Վարդ. Գանդաբանի անխնայ ջանքերը,
ու այժմ երբեմն կ'այցելի մագլցը, Նուճակ,
Ըլիտի հաստատուած Հայ դպրոցներուն։

Օգոստ. մտոյ մէջ Սպիտակապահանց
կենդեցին արամադրելի եղած էր մեր կի-
րակերտեայ պայտանանց նամար, ուր թու-
րոցեց և հոգեկանագիտական պայտան կատա-
րեց Տ. Վարդան Վ. նահատակաց նամար
Իսկ այժմ որսմ մը վարձուած է այդ
նպատակին նամար, կիրակի առաւօտները
նոս մամարդութեան կ'կատարուի և թարգ
կ'եսուտի, աւանց պատարագի ժողովուրդ-
եան թիւք շատ ցանցաւ է այդ սրահին
մէջ, որուն պատերը ծածկուած են Ալե-
քիկացի նշանուոր անձնուորութեանց
պատկերներով։

Այսպէս թափառական ըլլանաւ նե-
սուանացի որք որ առաջ այնքան բուռն
կերպով ստեղծուած Ծրէգնոյի կենդեցին
շատ բան կորսնցոյց իր հմայքին ու հրա-
պարէն։ Ուստի մեծ պատասխանատուութեան
կ'անարանայ թէ՛ հոգեւոր հովիւին և թէ՛ զոր
վրայ գիտնալով ժողովուրդ-
եան խղճին վրայ, որքան փոփաքելի է
որ ի գին ամէն զոհողութեանց համարա-
խին ճշմարիտ ազգայնութեան ոգւոյն
շուրջը, և փութարեան կենդեցոյ շինու-
թեանը, որոյ քաղակարութեանն իսկապէս
անթիւ և նախակական ըլլալիք զստ՝ Ծրէգ-
նոյի նման ամէն կերպ յարտարութեան ու-
նեցող Հայ գաղութին, բարոյական ան-
սակեամբ պատճառած Քեսան այլ կրնայ
անգարմանելի ըլլալ։

**Ս. ՍԱՀԱԿ ԵՒ Ս. ՄԵՍՐՈՊ
ԱՆԵՐԿԱՅԻ ՍԷՋ**

Նոյի 6ՈՐԹ, Հոկտ. 20
Հոկտ 18 ըրթի, երկեայ Հայկական Յա-
ռաջդիմանայ Միութեան նախաձեռնու-
թեամբ, Նրե Ստորի 109 W. 54րդ փո-
ղոցի ֆրանս. Ե. Բ. Ընկերութեան որս-
նը, Հայ առաւելու գիւտին 1,500տոնայ
Յերթանի մեծ նանդէր կատարուեցաւ
ի ներկայութեան երկուսն բազմութեան մը։
Հանդէսին նախաձեռն՝ Տօքթ. Թիր-
եաբեան Ման՝ նախաակ իր բուռն քաղ-
ձանայ, վերջին պատուեւ անկարող զգա-
լով իր անը ներկայ ըլլալու իրեայ յոյժ
պայտանի հանդէսին, Առեսակտ Տօքթ.-
Ս. Ս. Գարեգինաճի զրկած էր յոյժ շա-
հեկան և իմաստալից զբուծելուն մը, Հայ
առաւելու գիւտին նկատմամբ։ Առանձ-

պան ուղերձով մը նախալքը բանալով և
Նրե Ստորի ու Նրե ճիբրի ինչ կարճա-
տաց միացեալ խումբը, առաջնորդու-
թեամբ Տօքթ. Նախնայի պէկ Ամիրխանեանցի,
կարճակն ընկերակցութեամբ գեղեցիկ
երկը երգելու Ապա Տօքթ. Թիրեաբ-
եան խանի իրեայ գրութեանը հրապարա-
կա կարգաց Տօքթ. Յովհաննէս Կարա-
պետեան նրաժողովան խումբին երկրորդ
երգէն վերջ, Տօքթ. Գարեգինեան Հայ
լեզուի մասին նմանալից յասու մնասիրու-
թեան մը կարգաց իրեն յասու կ'գերծա-
խոտեթեամբ մը, Հնուտ Տօքթը՝ Հայ
լեզուին գիտար, Հայ լեզուին գրականու-
թեան և անոր կարգութեանն ու շիրա-
սանութիւնն և Հայ լեզուին փիլիսոփա-
ւութեանը գեղեցիկ կերպով ու հասկնալի
ոճով մը մասնա բազմակից օրինակներով ու
այլ և այլ սղագրու լեզուներու կեանքա-
շարժուելով բացատրել, որոնց յարուած ու
չարուածութեամբ կ'ունկերելին նորակները։
Նրաժողովան խումբին նոր մէկ խոսեա-
կէն յետոյ, չեռագիտեկ իտոցեան Վեր. Ս.
Գ. Փափաքեան, որոյ նրեմէ էր Թրքա-
խոս Հայերն ու Հայ լեզուին Յիշող թէ
Հայ ազգին կիրիկաբանակ կարեւոր մասը
քաղաքական ու տեղական պատճառ-
ներով թէն իր Հայ լեզուն կորսնցոյցած է և
թէ պէտք է Թ. Գոյէճնի սկզբանէ անոր
Հայ լեզուի դաստիարակ մը կար, սա-
կան ո՛չ դասատուները հայեկալի նմու
էին և ո՛չ այ ուսանողները փոխաբ յայտա-
նէին Հայերէն ուսնելու, թայց վերջնայ
Հայ լեզուին մեծ կարեւորութեան տրուած
է և որքովեդրեանն ամենքն ալ նմու
են Հայ լեզուին և կ'ուսանայ թէ մտաւոր
ապագային մէջ, ամբողջ կիրիկաբանակ Հա-
յեր իրենց մայրենի պատճառով լեզուին
գիտի տիրանան ևս Գ. Թ. Գոյէճն յաս-
կապէս կ'իշխեմ, իրեն ներկայացուցիլ ամ-
բողջ կիրիկեայ։

Ապա խօսեցաւ Մարերքի Գերասիմ Գո-
լէճի Բրաթէւոր Որբերեան և նախա ջրա-
ցրեմէ թէ ի՞նչ է իրական մեծութեան
էրը, բաւա, մէկը բան մը հնարե կամ
սակեցի, անիկա մեծ հումար մը, մեծ
տաղանդ մը կ'ենկայաբնէ։ Նախապատ-
մական մարդը մեծ էր երբ իսկ մը քարե
անկերով և իրաւոր վրայ յարկով, պատ
մը ձեւացուց ու վրան գողեւով ինքն ու
իր բնասանիցն անոր տակ ապաստանեցան
բնակելու և անո դարերու ընթացքին
հնարեալեւ այդ խրճիթը կատարելագոր-
ծուելով այսօրուան Ուլեթի Միւսթրի
Աքրայարանի կամ Ս. Պօղոս Պետրոսի Ե-
կեղեցոյ նման հսկայ շէնքերու յանցող
է Մեծ էր այն որ փռչն էր ասեղն բ-
նելով իրեն զգեստը կարեղ ու հազաւ,
և անո դարերու ընթացքին կատարելա-
գործուելով այսօրուան Սիմեոնի կարի
մեծեանն յառաջ եկած է Մեծ էին ու բնին
Սահակ և Մեսրոպ, որոնք զատան Հայ
առաւելու թայց ի՞նչ կ'ըսեմ, մեծագոյն և
ամենամեծ էին սակայն Ս. Սահակ և Ս.
Մեսրոպ, վրան գի միջալուստ որքն զիւ-
տեր իրենց նախնական վիճակին մէջ չը
մնայով, հետզհետե կատարելագործուած
են, մեր երկոյ կրանակայ Հարց Հայ առա-
ւելու գիւտը 1,500 տարիներ ի վեր եր-
քեզ բարեփոխելու պէտք չէ աննուած,
Հայ այդուրեկեան վրայ ո՛ր և է բան աւել-
ցնելու պէտք չէ եղած և սակէ վերջն
այ երբեք պէտք չգիտի ըլլալ։ վրան գի
անիկա լիովին կատարեալ միճակի մէջ
ստեղծուած է, Արեւին ամենամեծ են
Սահակ, Մեսրոպ և իրենց ընկերներն և
Վառնակապուճ Թազաւորը, և որչափ Հայ
Ազգը կայ ու կ'մնայ, անոնց յիշատակը
չպիտի մոռցուի։

Յետոյ խօսեցաւ Բրաթ. Պապարեանն,
որ Հայ լեզուին կարեւորութիւնը չըտե-
լով բաւա թէ Միաց. Նահանգաց նարու-
բաւոր Համայնարաններէն ու Գոյէճներէն
որչափ են կրնալ իշխել, միայն Գոյէճնայ
Համայնարանն է, որուն մէջ Հայ լեզուի
դաստիարակ մը գոյութիւն ունի։ Թէն
չեմ գիտեմ թէ որո՞նք կ'օգտանան անկէ
Հայ երիտասարդներ համայնարանական
կրթութեան կ'ստանն յաւելու իրենց ապ-
րուտար ճարելու յարմար մասնագիտու-
թիւններ միայն ուսնելով, Կ'ըսուած սա-
կան թէ պիտի ըլլան նաև բարեկեցիկ

դասակարգէ Հայ աշակերտներ յորոք գո-
լէճէ ընթացաւարտ ըլլալէ ետքն արեւ-
որդ կոչ չունենալով, պիտի փոփաքեն
Հայ լեզուին պարականութեան ու փիլիսո-
փայութեան նետելի, որուն անհրաժեշտ
կարեւորութիւնն ամէն ժամանակ աւելի
զարեւոյ է։

Ի վերջոյ խօսեցաւ Տօքթ. Կ. Ս. Քե-
պուզեան և բաւա թէ երբ նման Հայ լեզ-
ուին պանդոցումը կ'ընենք հոս, ո՛չ թէ
մեր այժմու դարձածան լեզուին և թիւր-
թեան գրած լեզուին այլ Հայ առաւելու
գիւտն ընող Սուրբ Հայրերուն ու անոնց
ընկերներուն սակեղն դարու գրարար
լեզուին համար է որ կ'որոնք և որով
կարելի է գեղեցիկապէս թաղմանել օր-
նակն ու գրական կեցիկներու թիւները
Հայ լեզուին։

Ապա նախան պէկ Ամիր-Յուսէ երկիցս
դասակարգի վրայ յոյժ գեղեցիկ կարեւոր
լիտի յափորդապէս անցի և Տօքթ. Բիւ-
զանդ. Գարեգինեան, մասնապէս երգեցը և
եղևու մեծարեցներ կեցեցով հանդէսին
պայտան արուեցաւ միայն մեր աստուածա-
տութեան և երգեր մարտարարութեաներու
կ'արժանանային միայն ներկայ ու բար-
տաւաճում թիւներով բաժնուեցան։

ԹՂԹԱԿԻԾ

Իր անը ներկայ ըլլալու իրեայ յոյժ
պայտանի հանդէսին, Առեսակտ Տօքթ.-
Ս. Ս. Գարեգինաճի զրկած էր յոյժ շա-
հեկան և իմաստալից զբուծելուն մը, Հայ
առաւելու գիւտին նկատմամբ։ Առանձ-

պան ուղերձով մը նախալքը բանալով և
Նրե Ստորի ու Նրե ճիբրի ինչ կարճա-
տաց միացեալ խումբը, առաջնորդու-
թեամբ Տօքթ. Նախնայի պէկ Ամիրխանեանցի,
կարճակն ընկերակցութեամբ գեղեցիկ
երկը երգելու Ապա Տօքթ. Թիրեաբ-
եան խանի իրեայ գրութեանը հրապարա-
կա կարգաց Տօքթ. Յովհաննէս Կարա-
պետեան նրաժողովան խումբին երկրորդ
երգէն վերջ, Տօքթ. Գարեգինեան Հայ
լեզուի մասին նմանալից յասու մնասիրու-
թեան մը կարգաց իրեն յասու կ'գերծա-
խոտեթեամբ մը, Հնուտ Տօքթը՝ Հայ
լեզուին գիտար, Հայ լեզուին գրականու-
թեան և անոր կարգութեանն ու շիրա-
սանութիւնն և Հայ լեզուին փիլիսոփա-
ւութեանը գեղեցիկ կերպով ու հասկնալի
ոճով մը մասնա բազմակից օրինակներով ու
այլ և այլ սղագրու լեզուներու կեանքա-
շարժուելով բացատրել, որոնց յարուած ու
չարուածութեամբ կ'ունկերելին նորակները։
Նրաժողովան խումբին նոր մէկ խոսեա-
կէն յետոյ, չեռագիտեկ իտոցեան Վեր. Ս.
Գ. Փափաքեան, որոյ նրեմէ էր Թրքա-
խոս Հայերն ու Հայ լեզուին Յիշող թէ
Հայ ազգին կիրիկաբանակ կարեւոր մասը
քաղաքական ու տեղական պատճառ-
ներով թէն իր Հայ լեզուն կորսնցոյցած է և
թէ պէտք է Թ. Գոյէճնի սկզբանէ անոր
Հայ լեզուի դաստիարակ մը կար, սա-
կան ո՛չ դասատուները հայեկալի նմու
էին և ո՛չ այ ուսանողները փոխաբ յայտա-
նէին Հայերէն ուսնելու, թայց վերջնայ
Հայ լեզուին մեծ կարեւորութեան տրուած
է և որքովեդրեանն ամենքն ալ նմու
են Հայ լեզուին և կ'ուսանայ թէ մտաւոր
ապագային մէջ, ամբողջ կիրիկաբանակ Հա-
յեր իրենց մայրենի պատճառով լեզուին
գիտի տիրանան ևս Գ. Թ. Գոյէճն յաս-
կապէս կ'իշխեմ, իրեն ներկայացուցիլ ամ-
բողջ կիրիկեայ։